

Includ-EU

Regionale en lokale expertise,
uitwisseling en betrokkenheid voor
meer sociale cohesie in Europa.

Onderwijs

De meningen in deze publicatie zijn die van de auteurs en hoeven niet per definitie de meningen van de Internationale Organisatie voor Migratie (International Organisation for Migration (IOM)) weer te geven. De gebruikte aanduidingen en de presentatie van het materiaal in de publicatie impliceren geen uitdrukking of welke mening dan ook namens de IOM betreffende de wettelijke status van een land, grondgebied, stad of gebied, of diens autoriteiten, of betreffende diens grenzen of grenslijnen.

De IOM zet zich in voor het principe dat humane en georganiseerde migratie ten goede komt aan migranten en de maatschappij. Als intergouvernementele organisatie is de IOM met haar partners actief in de internationale gemeenschap om: te helpen te voldoen aan de operationele uitdagingen van migratie, migratiekwessies beter te begrijpen, sociale en economische ontwikkeling door migratie te stimuleren, en het hooghouden van de menselijke waardigheid en het welzijn van migranten.

Deze briefing werd gefinancierd door het European Union's Asylum, Migration and Integration Fund. De inhoud van deze briefing geeft alleen de meningen van de auteur weer en is zijn/haar eigen verantwoordelijkheid. De Europese Commissie kan op geen enkele manier verantwoordelijk worden gehouden voor het gebruik van de informatie die hierin is opgenomen.

Uitgever: Internationale Organisatie voor Migratie (IOM)
IOM Coordination Office for the Mediterranean
Casale Strozzi Superiore
Via L.G. Faravelli snc 00195, Rome
Telefoon: +39 06 44 23 14 28
E-mail: iomrome@iom.int
Sito web: www.italy.iom.int

Deze publicatie is uitgegeven zonder formele bewerking door de IOM.
Deze publicatie is uitgegeven zonder de goedkeuring van de IOM Publications Unit (PUB).
Deze publicatie is uitgegeven zonder officiële vertaling door de TRS Unit.

Foto omslag: www.pexels.com / Lum3n.com

© IOM 2023

Enkele rechten voorbehouden. Dit werk is beschikbaar gemaakt onder de [Creative Commons Attribuzione - Non commerciale - Non opere derivate 3.0 OIG](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/igo/) (CC BY-NC-ND 3.0 IGO)*

Voor verdere specificaties verwijzen we naar het [Copyright e i Termini di utilizzo](#). Deze publicatie mag niet worden gebruikt, gepubliceerd of verder worden verspreid voor doeleinden die primair zijn gericht op of bedoeld zijn voor het behalen van commercieel voordeel of monetaire vergoeding, met uitzondering van educatieve doeleinden, bijvoorbeeld om te worden opgenomen in leerboeken.

* <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/igo/legalcode>

INHOUDSOPGAVE

Introductie.....	5
Projectbeschrijving Includ-EU.....	5
Doel van de briefing.....	6
Toegang tot onderwijs in het actieplan voor integratie en inclusie.....	6

Recht op onderwijs en empowerment.....	7
---	----------

Toegang tot onderwijs en deelname voor IBZ's in de EU.....	9
---	----------

Impact van COVID-19 op toegang tot onderwijs voor IBZ's.....	10
Beperkte maatregelen.....	11
Reactie op onderwijscrisis volgend op toestroom van mensen die Oekraïne ontvluchten.....	12

Toegang tot onderwijs in Includ-EU landen.....	14
---	-----------

Griekenland.....	15
Italië.....	16
Nederland.....	18
Roemenië.....	19
Slovenië.....	20
Spanje.....	21

INHOUDSOPGAVE

Bevorderen van meer inclusief onderwijsbeleid en praktijken voor IBZ's in Europa.....	22
--	-----------

Interculturele capaciteitsopbouw en training voor leerkrachten.....	22
Taal.....	25
Opbouwen van wederzijds vertrouwen.....	27
Ontwikkeling interculturele vaardigheden.....	31
Specifieke behoeften.....	33

Bijdrage van Includ-EU aan inclusief onderwijs.....	36
--	-----------

Conclusies.....	37
------------------------	-----------

Bibliografie.....	39
--------------------------	-----------

Introductie

Projectbeschrijving Includ-EU

Het doel van Includ-EU is bij te dragen aan het vormen van meer inclusieve en hechte gemeenschappen door het versterken van het delen van transnationale kennis, samenwerking en partnerschappen tussen lokale en regionale autoriteiten in Griekenland, Italië, Nederland, Roemenië, Slovenië en Spanje. Includ-EU speelt in op de diversiteit van lokale ervaring en benaderingen evenals bestaande politiek en praktijken op het gebied van integratie. Gefinancierd door het fonds voor asiel, migratie en integratie van de Europese Unie, is het project gericht op:

- a) het verbeteren van kennis en capaciteiten voor het faciliteren van de integratie van onderdanen van derde landen (IBZ's);
- b) implementare e valutare progetti pilota che promuovano l'integrazione dei cittadini di paesi terzi a livello regionale e locale;
- c) het opzetten van een informeel netwerk van regio's en lokale autoriteiten met verschillende expertiseniveaus.

Doel van de briefing

Eén van de specifieke doelstellingen van Includ-EU is het versterken van de kennis en capaciteiten van lokale en regionale partijen voor het implementeren van innovatieve integratiemaatregelen, waaronder door de analyse van bestaande goede praktijken en de formulering van thematische beleidsaanbevelingen.

In lijn hiermee is het doel van deze briefing om de status te presenteren van de toegang tot onderwijs en participatie van de IBZ's in Griekenland, Italië, Nederland, Roemenië, Slovenië en Spanje, gericht op de mogelijke implicaties voor bredere inclusie. De briefing onderzoekt ook de goede praktijken die bijdragen aan het verbeteren van de toegang van IBZ's tot onderwijs en aanbevelingen voor problemen met betrekking tot inclusief onderwijsbeleid in de EU.

Deze briefing is het resultaat van een samenwerkend in kaart brengen van succesvolle meerdere stakeholders, op meerdere niveaus en publiek-private samenwerking in verschillende dimensies van de inclusie van IBZ's in de Includ-EU-doellanden, in lijn met het nieuwe EU-actieplan voor integratie en inclusie 2021-27.

Toegang tot onderwijs in het actieplan voor integratie en inclusie

Eind 2020 presenteerde de Europese Commissie het nieuwe EU-actieplan voor integratie en inclusie 2021-2027 (hierna 'het actieplan' genoemd). Terwijl de verantwoordelijkheid voor het integratiebeleid primair bij de lidstaten ligt, heeft de EU een grote variëteit aan maatregelen opgesteld als stimulans en ondersteuning voor nationale, regionale en lokale autoriteiten evenals de burgermaatschappij in hun pogingen integratie te bevorderen. Het huidige actieplan stelt de prioriteiten voor het integratiebeleid op, stelt concrete acties voor, biedt een leidraad en bakent de financieringsmogelijkheden af voor het omzetten van beleid in de praktijk.

Toegang tot en participatie in formeel onderwijs is een essentiële factor voor de bijdrage tot integratie en iedereen in staat stellen zich te ontplooiën, ongeacht geslacht of achtergrond. Om deze reden is onderwijs één van de beleidsprioriteiten geïdentificeerd door het actieplan, samen met werk, gezondheid en huisvesting. Het actieplan benadrukt specifiek de noodzaak voor het garanderen van inclusief onderwijs en het opleiden vanaf de jonge kinderjaren tot hoger onderwijs, met name via snelle herkenning van kwalificaties, leren van een taal en betere toegang tot online en digitale instrumenten. Onderwijs toegankelijker maken is ook een hoofddoel van het digitaal onderwijsplan (2021- 2027), een EU-beleidsinitiatief voor het ondersteunen van de overgang naar en implementeren van digitale opleidings- en onderwijssystemen.¹

¹ De analyse en het in kaart brengen werden uitgevoerd voor de aanval van Rusland op Oekraïne en de daaruit voortvloeiende humanitaire noodsituatie.

Recht op onderwijs en empowerment

Toegang tot onderwijs is een **mensenrecht** en moet als zodanig worden gehandhaafd, ongeacht de economische of juridische status. Belangrijk is dat de internationale wetgeving erkent dat de waarde van participatie in onderwijs verder gaat dan het strikte materiële leeraspect. Onderwijs is in feite een **recht op empowerment**, zorgt ervoor dat alle mensen actieve leden van de maatschappij kunnen worden en bevordert wederzijds begrip en respect.

De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (artikel 26.2) stelt dat “Eenieder recht [heeft] op onderwijs. Het onderwijs zal kosteloos zijn, althans wat het lager- en beginonderwijs betreft.” Verder wordt er vermeld dat “Het onderwijs gericht [zal] zijn op de volle ontwikkeling van de menselijke persoonlijkheid en op de versterking van de eerbied voor mensenrechten en de fundamentele vrijheden.”

Het Internationaal Verdrag inzake economische en sociale rechten (artikel 13.1) zegt dat “het onderwijs een ieder in staat [dient] te stellen een nuttige rol te vervullen in een vrije samenleving en het begrip, de verdraagzaamheid en de vriendschap onder alle volken en alle rasgemeenschappen, etnische en godsdienstige groeperingen, alsmede de activiteiten van de Verenigde Naties voor de handhaving van de vrede dient te bevorderen.”

Specifieker is onderwijs cruciaal voor **het versterken van gemarginaliseerde volwassenen, vooral vrouwen, en het beschermen van kinderen** tegen de risico's van uitbuiting. Het geeft ook de mogelijkheid de persoonlijkheid en het **volledige potentieel** van iemand te ontwikkelen met trapsgewijze sociaaleconomische voordelen voor iedereen. Met betrekking hiertoe stelt het Verdrag van de Rechten van het Kind (artikel 28.1) dat het recht van het kind op onderwijs bereikt dient te worden door verplicht primair onderwijs dat voor iedereen gratis beschikbaar is en met behulp van alle passende middelen hoger onderwijs toegankelijk dient te worden gemaakt voor iedereen.

De aanpak van de onderwijsbehoeften van IBZ's staat ook centraal bij de duurzame ontwikkelingsdoelen (SDG's). SDG 4 is “zorgen voor inclusief en rechtvaardig kwaliteitsonderwijs en mogelijkheden voor een leven lang leren voor iedereen bevorderen”. Dit doel is nauw gekoppeld aan migratie als een krachtige drijfveer van duurzame ontwikkeling voor migranten en hun gemeenschappen. In werkelijkheid kan onderwijs de sociaaleconomische integratie van migrantenkinderen makkelijker maken en hun levensonderhoud als volwassenen verbeteren.

In overeenstemming met de internationale wetgeving, erkent de wet (Richtlijn 2011/95/ EU, art. 27.2) van de Europese Unie (EU) expliciet toegang tot onderwijs als **een recht van volwassen houders van internationale bescherming**. Specifiek, “De lidstaten bieden volwassenen aan wie internationale bescherming is verleend, onder de voorwaarden die voor legaal verblijvende onderdanen van derde landen gelden, toegang tot het algemene onderwijsstelsel, voortgezette opleidingsvoorzieningen en om- en herscholing.”

Via onderwijs investeert de lidstaat in het potentieel van alle personen die op het grondgebied wonen, inclusief IBZ's. Naast het feit dat het een voorwaarde is voor een betere sociale mobiliteit, **draagt** de toegang

tot onderwijs van IBZ's **direct bij aan het nieuw leven inblazen van de economieën van de gastlanden.** Toegang tot onderwijs verrijkt daarom de ontvangende gemeenschappen, medestudenten en de maatschappij op grote schaal.

Toegang tot onderwijs en deelname voor IBZ's in de EU

Menselijke mobiliteit is een bepalend kenmerk van onze maatschappijen. Om deze reden is het inclusiever maken van onderwijssystemen een essentieel doel geworden voor de EU en de lidstaten. De Europa 2020-strategie erkent de rol van hoger onderwijs bij het uitvoeren van de EU-agenda voor slimme, duurzame en inclusieve groei. Het actieplan van de EU-Commissie inzake integratie en inclusie omvat onderwijs en opleiding als de belangrijkste beleidsprioriteiten. In de aanbeveling van de Raad in 2018 over het bevorderen van gemeenschappelijke waarden, inclusief onderwijs en de Europese dimensie van onderwijs, wordt het belang van het garanderen van effectieve en gelijkwaardige toegang tot kwalitatief onderwijs voor alle leerlingen benadrukt. Daarnaast, als onderdeel van de ondersteunende rol op het gebied van onderwijsbeleid, is de Europese Commissie lid van het Bologna-proces, een intergouvernementele samenwerking van 48 landen, inclusief alle EU-lidstaten, voor het vestigen van een European Higher Education Area (Europees hoger onderwijs gebied, EHEA) en het verbeteren van toegang tot hoger onderwijs voor ondervertegenwoordigde groepen.

Terwijl al het nationale integratiebeleid het belang van onderwijs voor de sociale inclusie van IBZ's erkent, blijven er aanzienlijke kloven bestaan in de implementatie van het beleid en toegang tot onderwijs. Het implementatierapport van het 2018 Bologna-proces laat zien dat in de EHEA de participatie- en afrondingscijfers van studenten met een migrantenachtergrond achterblijven bij die van nationale studenten, ongeacht of ze recent zijn aangekomen of behoren tot de groep van migranten uit de eerste of tweede generatie (European Education and Culture Executive Agency, 2018).

Studenten met een migrantenachtergrond ervaren vaker problemen bij onderwijs en liggen achter bij hun collega's zonder migrantenachtergrond ondanks de over het algemeen positievere houding richting leren (OECD, 2021b). Specifieker kunnen we belemmeringen identificeren voor toegang tot onderwijs en belemmeringen voor participatie in het onderwijs. Toegangsbelemmeringen voorkomen dat IBZ's zich inschrijven voor formeel onderwijs, obstakels voor participatie met betrekking tot effectieve betrokkenheid in onderwijs, inclusief de sociale aspecten.

Belemmeringen in toegang tot het onderwijs en participatie die worden ondervonden door IBZ-studenten in Includ-EU-landen omvatten:

- **uitdagingen gekoppeld aan toegang tot taal en leren**, inclusief lage niveaus van vaardigheid in de taal van het gastland, bekendheid met de lokale cultuur en het onderwijssysteem;
- **sociaaleconomische belemmeringen**: gebrek aan ondersteunde netwerken, inclusief ouders of verzorgers die de taal van het gastland spreken en het leerproces van de kinderen kunnen ondersteunen, niet kunnen betalen van hoger onderwijs of onmogelijkheid tot werk en studie te combineren, stigmatisatie of discriminatie;

- **mobilititeit voor migranten en kinderen die te maken hebben met verhuisprocedures en/of risico van scheiden voor gezinnen die in aanmeldcentra of geïsoleerde gebieden wonen**, ver van openbare of gemengde scholen;
- **hindernissen bij het erkennen van kwalificaties** die de continuïteit van het leren belemmeren en ervoor zorgen dat waardevolle vaardigheden in het gastland niet worden erkend;
- **juridische en beleidsvereisten**: alle EU-lidstaten met uitzondering van Griekenland hebben de Erkenningsconventie van Lissabon (LRC) geratificeerd, die een wettelijk kader voor de erkenning van kwalificaties verkregen in het thuisland vaststelt. De LRC is echter niet volledig geïmplementeerd, vooral met betrekking tot het bepalen van nationale wettelijke kaders en procedures voor het evalueren van de kwalificaties van houders van internationale bescherming die geen volledig bewijs kunnen leveren van hun voorgaande studies. Daarnaast zijn de specifieke onderwijsbehoeften van migranten vaak niet consistent gestroomlijnd in nationaal en lokaal onderwijsbeleid.

Onderzoek heeft aangetoond dat hoe ouder immigrantenstudenten bij aankomst in het gastland zijn, hoe lager hun score in het OECD Programme for International Student Assessment (Programma voor het toetsen van internationale studenten, PISA). Daarnaast is het minder waarschijnlijk dat immigranten uit de eerste en tweede generatie tertiair onderwijs gaan volgen vergeleken met hun autochtone leeftijdsgenoten (OECD, 2021b).

Terwijl toegang tot onderwijs in het gastland een uitdaging is voor de meeste migranten, hebben jonge vluchtelingen te maken met specifieke obstakels. Volgens statistieken van de Hoge Commissaris van de Verenigde Naties voor Vluchtelingen (United Nations High Commissioner for Refugees, UNHCR) slaagde wereldwijd slechts 1 procent van de vluchtelingen erin deel te nemen aan hoger onderwijs, vergeleken met ongeveer 36 procent van jongeren in de hele wereld en 40 procent in de EU (IOM, 2019).

Belemmeringen voor toegang tot onderwijs hebben een zeer groot effect op het leren, de persoonlijke ontwikkeling en de werkvooruitzichten van de IBZ-studenten. Het werken aan het versterken van hun participatie in het onderwijs is fundamenteel voor het bereiken van hun welzijn en werk in de richting van sociale inclusie en samenhang.

Impact van COVID-19 op toegang tot onderwijs voor IBZ's

De COVID-19-noodsituatie in de gezondheidszorg heeft een ingrijpende impact op toegang tot onderwijs, met name voor mensen met achtergestelde maatschappelijke condities, inclusief IBZ-studenten.

De pandemie heeft wereldwijd 1,5 miljard studenten getroffen, inclusief migranten- en ontheemde studenten (UNESCO, 2020). In alle EU-landen hadden scholen te maken met tussentijdse sluitingen en verschuivingen naar online activiteiten. Dit verstoort het leerproces van studenten, met een onevenredige impact voor achtergestelde kinderen. Maatregelen voor leren op afstand verergerden bestaande ongelijkheden in toegang tot onderwijs, waardoor IBZ-kinderen werden blootgesteld aan een hoog risico van onderwijs- en sociale uitsluiting.

In de eerste plaats hebben kinderen van de schoolgaande leeftijd vaak geen toegang tot voldoende **apparatuur en faciliteiten** voor het volgen van lessen op afstand. Terwijl leren op afstand een belangrijk instrument blijft, is het niet altijd een levensvatbaar alternatief voor IBZ-studenten die in een aanmeldcentra voor vluchtelingen wonen en degenen in huishoudens met

een lager inkomen. Volgens de nieuwste OECD-gegevens, hebben studenten met migrantenouders minder kans dan leeftijdgenoten met autochtone ouders op toegang tot een computer en een internetverbinding thuis (OECD, 2020a). Studenten met migrantenouders hebben ook een grotere kans geen rustige plek om te studeren te hebben (OECD, 2020b). Bovendien zijn de financiële problemen verergerd door de pandemie waardoor de noodzakelijke technologische apparatuur voor veel IBZ-huishoudens onbetaalbaar werd.

Ten tweede hebben studenten uit IBZ-huishoudens de neiging **thuis geen extra leerondersteuning te hebben**. IBZ-ouders en -verzorgers hebben gemiddeld lager onderwijs genoten en minder sociaaleconomische middelen, een beperkte kennis van de lokale taal en minder kennis van het onderwijssysteem (OECD, 2020a). Als gevolg hiervan hebben IBZ-studenten bij leren op afstand vaak te maken met extra moeilijkheden in vergelijking met leeftijdgenoten met autochtone ouders. Hieraan gekoppeld hebben Includ-EU-landen problemen van docenten gemeld om contact te onderhouden met IBZ-families tijdens lockdowns en schoolsluitingen.

De pandemie heeft ook een negatieve invloed gehad op het **volwassenenonderwijs**. Hoewel er innovatieve instrumenten en methoden zijn geïmplementeerd, blijkt online leren moeilijk te zijn voor IBZ's met een lagere opleiding, vooral voor degenen die pas begonnen zijn de taal van het gastland te leren. Bovendien hebben de financiële gevolgen van de noodsituatie in de gezondheidszorg geleid tot een lagere baangarantie voor IBZ's en daardoor een grotere kans om te maken te krijgen met emotionele, financiële of praktische problemen die hun vermogen om zich te concentreren en te leren verstoren.

Mobiliteitsbeperkingen hadden ook een impact op **internationale studenten** in de thuis- en bestemmingslanden. Volgens gegevens van de OECD (2021a) is in 2020 het aantal eerste vergunningen voor internationale studenten aanzienlijk gedaald door mobiliteitsbeperkingen. Voor wat betreft de situatie van degenen die vastzaten in de bestemmingslanden moesten in Italië bijvoorbeeld diaspora-organisaties academische en postdoctorale studenten ondersteunen die hun studentenbanen waren kwijtgeraakt en het land niet konden verlaten vanwege de mobiliteitsbeperkingen.

Ongelijkheden in opleiding die zijn verergerd door de COVID-19-pandemie zullen **langdurige gevolgen** hebben voor de integratie en empowerment van IBZ's, inclusief verminderde kwaliteit van opleiding, minder baangarantie, verlies van diversiteit in scholen en op werkplekken, toegenomen kansen op een burn-out, mentale gezondheidsproblemen, stress en ontevredenheid onder studenten, slechtere prestaties op school en hogere uitvalpercentages (OECD, 2020a).

Hoewel het potentiële leerverlies als zodanig grotendeels tijdelijk is, hebben andere elementen die gekoppeld zijn aan de afwezigheid van het traditionele schoolsysteem, zoals lagere opleidingsaspiraties, onthechting van het schoolsysteem, maatschappelijke isolatie en eenzaamheid, ook impact op de lange termijn voor de resultaten van IBZ-studenten.

Beperkende maatregelen

Tegen deze achtergrond hebben Includ-EU-landen geprobeerd de effecten van de pandemie op de toegang van IBZ's op onderwijs te verzachten.

Onderwijsinstellingen in alle landen hebben zich snel aangepast aan de unieke situatie en **online lessen** in het leven geroepen. In Slovenië hebben scholen bijvoorbeeld het leerproces aangepast

aan de behoeften van studenten met verschillende vormen van individuele en groepsondersteuning. Helaas bleef door de hierboven uitgelegde redenen leren op afstand geen haalbare optie voor kansarme studenten en hun gezinnen.

In dit opzicht bevorderde Italië maatregelen om gezinnen te ondersteunen bij het omgaan met de nieuwe regelingen en het vormen van voorwaarden voor betere opleidingsresultaten ondanks beperkingen. Deze maatregelen omvatten vouchers voor IT-apparatuur, babysitdiensten of programma's voor zomeropvang en extra vrije dagen van het werk voor één ouder per huishouden. Deze maatregelen waren echter beperkt qua tijd en beschikbaarheid en speciale verlofdagen hadden een negatief effect op het werk van vrouwen. Op vergelijkbare wijze ontwikkelden autonome gemeenschappen in Spanje maatregelen voor het verminderen van de uitdagingen die ontstonden door de pandemie, wat het contracteren van meer professionals op gebieden van onderwijs en openbare diensten, ondersteuning voor gezinnen voor de aankoop van pc's en het uitbreiden van zorg, onderwijs en sociale voorzieningen omvatte.

Tenslotte is het ook belangrijk te benadrukken dat de samenwerking tussen onderwijsinstellingen, de burgermaatschappij en de particuliere sector de implementatie van projecten en initiatieven voor het verminderen van de effecten van de noodsituatie voor toegang van IBZ's tot onderwijs mogelijk maakte. Enkele hiervan worden beschreven in de volgende hoofdstukken van deze briefing.

Reactie op onderwijscrisis volgend op de toestroom van mensen die Oekraïne ontvluchten

De Russische aanval op Oekraïne heeft geleid tot een **ongekende humanitaire crisis in Europa**. Om snelle en effectieve bescherming te kunnen bieden voor degenen die Oekraïne ontvluchten, heeft de Europese Commissie aangedrongen op de activering van de **Richtlijn Tijdelijke Bescherming**. Onder die Richtlijn krijgen voor degenen die daarvoor in aanmerking directe bescherming, inclusief bescherming van verblijfsrechten, toegang tot de arbeidsmarkt, toegang tot huisvesting, assistentie voor sociaal welzijn, medische of andere assistentie en bestaansmiddelen. **Alle kinderen die de oorlog in Oekraïne ontvluchten hebben volledige bescherming en toegang tot onderwijs en gezondheidszorg**. Niet-begeleide kinderen en tieners krijgen ook wettelijk voogdijschap (Europese Commissie, 2022).

De lopende humanitaire crisis heeft geleid tot een **onderwijscrisis**. Staten, lokale autoriteiten en niet-gouvernementele organisaties moeten hun reactie coördineren om de **continuïteit van onderwijs** en een **beschermende leeromgeving** te garanderen voor kinderen die zijn getroffen door de oorlog. Dit omvat ook het **assisteren en integreren in nationale onderwijssystemen voor studenten en docenten die Oekraïne ontvluchten**.

UNESCO heeft aangekondigd dat de continuïteit van het leren wordt ondersteund door de **Global Education Coalition** (wereldwijde coalitie voor onderwijs), opgericht in 2020 **als reactie op de uitdagingen van leren op afstand tijdens de COVID-19-noodsituatie** (UNESCO, 2022).

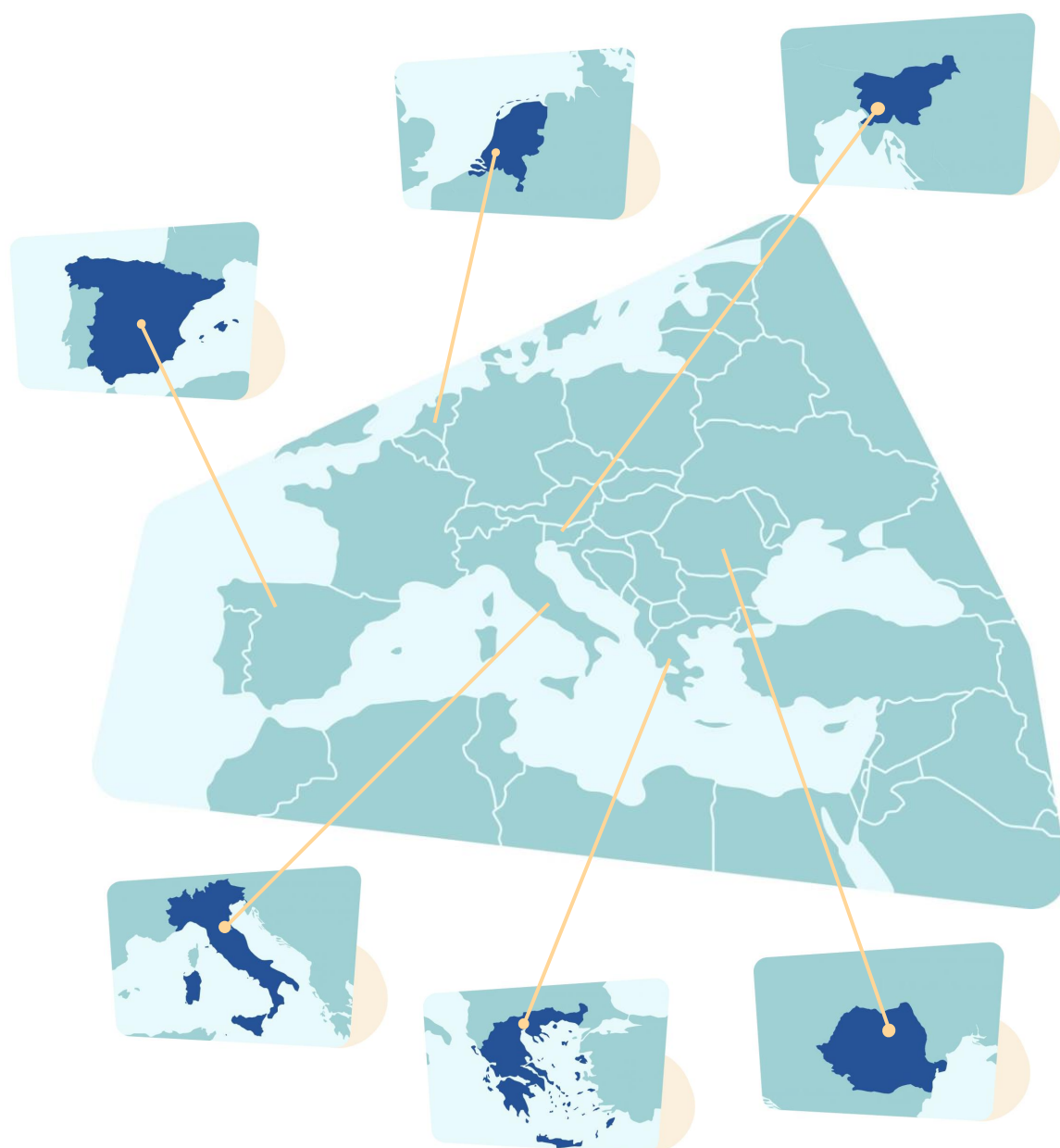
Daarnaast brengt de UNESCO ook in kaart hoe landen in Europa en daarbuiten reageren op de onderwijsbehoeften van Oekraïense vluchtelingen (UNESCO, 2022). De maatregelen die tot nu toe zijn geïmplementeerd omvatten overgangsmaatregelen, die direct doorstromen in nationale onderwijssystemen, aanpassing van taal en curriculum, psychologische ondersteuning,

opleiding en accreditatie van docenten, naast andere te nemen acties om aanmelding, certificatie en financiële ondersteuning te garanderen (UNESCO, 2022).

Sommige initiatieven omvatten ook de **opties voor leren op afstand** in Oekraïne voor het ondersteunen van Oekraïense vluchtelingenstudenten in de **overgang naar een andere onderwijs- en taalomgeving** (UNESCO, 2022), waarbij wordt geprofiteerd van de instrumenten en capaciteit die **tijdens de pandemie zijn ontwikkeld**.

Toegang tot onderwijs in Includ-EU-landen

Hoewel Includ-EU-landen te maken hebben met gemeenschappelijke uitdagingen wanneer het gaat om de toegang van IBZ's tot onderwijs, is het de moeite waard enkele belangrijke bijzonderheden op landniveau te benadrukken op basis van migratiegeschiedenis, algehele sociaaleconomische kenmerken en nationaal welzijnsbeleid.

Griekenland

Het Griekse wetgevingskader (wet 1566/1985, wet 2910/2001) garandeert toegang tot verplicht onderwijs voor alle kinderen tussen 6 en 15 jaar oud, ongeacht de nationaliteit en verblijfsstatus van hun ouders. Volgens de meest recente geregistreerde gegevens van de Griekse statistische autoriteit (ELSTAT), waren er in het schooljaar 2018-2019 1.461.857 studenten ingeschreven in het formele onderwijssysteem. Hiervan waren 54.137 IBZ's en 28.696 waren er ingeschreven op de lagere school (ELSTAT, 2019).

Het Griekse onderwijssysteem voor vluchtelingenonderwijs bestaat uit de ontvangst- en onderwijsfaciliteiten, DYEP genoemd, en ze bevinden zich meestal in aanmeldingscentra, aanmeldingsklassen (in schoolfaciliteiten) en versterkende coachingklassen (in schoolfaciliteiten) (AIDA, 2021).

Hoewel er innovatieve maatregelen zijn genomen om de toegang tot het Griekse onderwijssysteem te vergemakkelijken, wordt de aanwezigheid en prestaties van niet-Grieks sprekende kinderen nog steeds belemmerd door diverse factoren.

Volgens het rapport van de Griekse ombudsman van maart 2021 inzake onderwijsintegratie, ligt het aantal kinderen dat verblijft in de aanmeldings- en identificatiecentra (RIC's) en in de faciliteiten (kampen) die zijn ingeschreven in scholen ver van het daadwerkelijke aantal aanwezige kinderen, met een toegenomen schooluitval vanwege systeemstoringen. Deze omvatten de gedeeltelijke implementatie van het DYEP-programma, gebrek aan docenten, vervoersproblemen om scholen te bereiken, tekorten aan vaccinaties, bestuurlijke vertragingen en COVID-gerelateerde bewegingsbeperkingen en onvoldoende apparatuur voor leren op afstand.

Daarnaast heeft een recent onderzoek voorgesteld dat DYEP-klassen bijdragen tot scheiding en stigmatisatie in plaats van het mogelijk maken van educatieve integratie van vluchtelingenstudenten. Ouders hebben ook hun zorgen geuit over de xenofobische houding en dreigden scholen te bezetten (Simopoulos en Alexandridis, 2019).

Als laatste hebben IBZ's in Griekenland te maken met een aanzienlijk gebrek aan voorschoolse educatie, hoger secundair onderwijs en beroepsopleiding.

Italië

Artikel 34 van de Italiaanse Grondwet stelt dat “scholen open zijn voor iedereen” en erkent het fundamentele recht op onderwijs. In overeenstemming met artikel 38 van de geconsolideerde wet inzake immigratie (TUI), dient onderwijs te worden gegarandeerd voor alle IBZ’s aanwezig in Italië, inclusief opleiding, toegang tot diensten en participatie in het schoolleven. Hetzelfde artikel benadrukt ook de waarde van intercultureel onderwijs, taalverschillen en wederzijds respect.

Het Italiaanse onderwijssysteem wordt gekenmerkt door een constante toename van het aantal niet-Italiaanse studenten. Aan het einde van 2018 had 9,7 procent van de studenten een migratieachtergrond.² Het hoger opleidingsniveau van IBZ’s is echter over het algemeen lager dan dat van autochtonen.³ Deze kloof is zelfs nog groter tussen vrouwelijke IBZ’s en autochtone vrouwen. De kans dat IBZ’s voortijdig hun opleiding afbreken is ook groter dan in vergelijking met autochtonen.⁴ Om scheiding en inclusie te bevorderen, is de aanwezigheid van buitenlandse studenten in Italië beperkt tot 30 procent per klas.⁵

In Italië wordt de toegang tot hoger onderwijs gegarandeerd door veel stakeholders. Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en het Ministerie van Onderwijs vertrouwen op de expertise van de sector voor hoger onderwijs bij het implementeren van programma’s voor deze doelgroep en het financieren van het opschalen van bestaande beste praktijken. Provinciale onderwijscentra voor volwassenen (CPIA) bieden Italiaanse taallessen. CPIA’s ondersteunen ook sociale cohesie via de samenwerking met arbeidsbureaus en andere uitzendbureaus, instituten voor beroepsonderwijs en de regio’s. Als laatste speelt de particuliere sector een belangrijke rol in het educatieve proces en bij arbeidsplaatsing, door het bieden van stages en leerplekken.

Bureaucratie en lange procedures zijn een enorme last voor IBZ’s die toegang proberen te krijgen tot het Italiaanse onderwijssysteem, vooral als het gaat om de erkenning van kwalificaties die verkregen zijn buiten de EU.

Naast de omslachtige administratieve procedures, leiden taalbarrières tot aanzienlijke problemen bij het inhalen van de schoolvereisten en vroegtijdige schoolverlaters. Taalbarrières beïnvloeden ook de families

² Volgens het ANSUL (het nationale register van studenten en academici), vertegenwoordigt deze 9,7 procent ongeveer 850.000 studenten met een migratieachtergrond. 63 procent van hen is geboren in Italië (meer dan 10 procent in kinderdagverblijven en kleuterscholen, 9,6 procent in de onderbouw/middelbare school en 7,0 procent in de bovenbouw van de middelbare school/college).

³ Volgens de Eurostat-gegevens (2015-2016), is het hoger opleidingsniveau van IBZ’s (ISCED 5-8) gemiddeld genomen lager dan dat van autochtonen. De kloof tussen het gevolgde hoge onderwijs van IBZ’s en autochtonen is aanwezig in Italië (1 procent t.o.v. 4 procent) en is zelfs nog groter onder vrouwen (9 procent t.o.v. 11 procent). De kloof wordt groter als de leeftijd toeneemt. De cijfers van IBZ’s tussen 30-34 jaar oud met hoger onderwijs zijn zelfs lager vergeleken met hun autochtone leeftijdgenoten (Italië 28 procent t.o.v. 12 procent).

⁴ 24,3 procent van IBZ’s t.o.v. 10 procent van autochtonen tussen 18-24 jaar binnen de EU heeft lager onderwijs gevolgd (ISCED 0-2) (Eurostat, 2015-2016).

⁵ Deze limiet is vastgesteld door het Ministerie van Onderwijs, Universiteit en Onderzoek (MIUR) en is niet van toepassing in drie gevallen: 1) wanneer studenten al vloeiend zijn in de Italiaanse taal (bijvoorbeeld, voor buitenlanders geboren in Italië of die hun opleidingscarrière zijn begonnen in Italiaanse scholen); 2) wanneer ze buitenlanders zijn zonder voldoende kennis van het Italiaans die specifieke assistentie nodig hebben voor redenen van educatieve continuïteit; 3) in het geval van klassen die al in het vorige jaar zijn gevormd.

van IBZ-studenten, die vaak worstelen om door de ingewikkelde administratieve procedures voor aanmelding bij een school te komen.

Volgens het laatste rapport inzake buitenlandse studenten in Italië (MIUR, 2019) loopt meer dan 40 procent van studenten van 14 jaar oud met een niet-Italiaanse nationaliteit achter op het gebied van onderwijs.

De Europese indicator van voortijdige schoolverlaters (ELET) laat zien dat buitenlandse studenten degenen zijn met een hoger risico van het afbreken van een schoolopleiding, met een getal dat gelijk is aan 32,8 procent vergeleken met een nationaal gemiddelde van 13,8 procent (hoger dan het Europese doel van 10 procent in 2020) (MIUR, 2019).

Tot slot moet ook rekening worden gehouden met de economische belemmeringen, vooral als het gaat om hoger onderwijs. De kosten van de universiteit (directe kosten zoals collegegeld, accommodatie, transport en indirecte kosten zoals het feit dat studenten normaal gesproken niet werken tijdens hun studie) zijn vaak niet te betalen, vooral voor meer kwetsbare immigrantenfamilies.

Andere barrières omvatten het gebrek aan steun van familie en vrienden, een lager niveau van sociaal kapitaal, een persoonlijke maar ook een gezinskloof tussen immigranten en Italiaanse studenten (die niet alleen te maken hebben met de kwalificaties van hun ouders maar ook met hun symbolische culturele kapitaal), diverse problemen als gevolg van de taal en hun symbolische implicaties. Toch wordt ondanks het bestaan van deze barrières de aanwezigheid van jonge immigrantenstudenten op Italiaanse universiteiten steeds belangrijker.

Nederland

In Nederland is onderwijs verplicht voor kinderen tussen de vijf en zestien jaar oud, ongeacht de immigratiestatus van het kind.

Bij aankomst in Nederland is het gebruikelijk dat kinderen worden ingeschreven op openbare scholen, waar wordt aangenomen dat ze snel Nederlands leren. Degenen die meer gerichte aandacht nodig hebben kunnen worden ingeschreven op een internationale voorbereidende school die gericht is op het intensief leren van de taal voordat het kind naar een openbare school met andere Nederlandse kinderen gaat.

Kinderen die tot aan hun 18e hun opleiding in Nederland afronden en een verblijfsvergunning krijgen zijn meestal vrijgesteld van de eis om hun staatsexamen inburgering te halen.

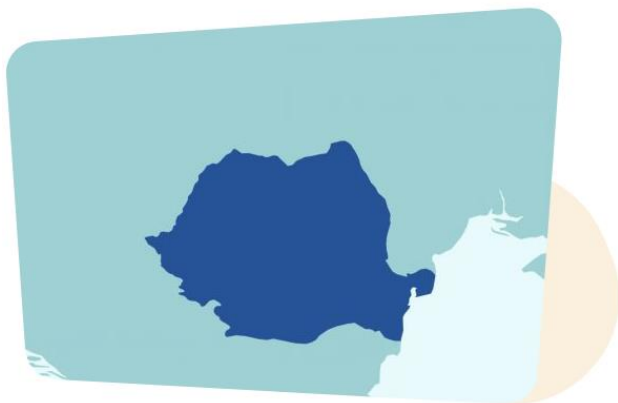
In 2018 bleek uit onderzoek dat 99 procent van de kinderen die in asielzoekerscentra verblijven naar school gaan (Avance- Impact, 2018). In de praktijk blijkt echter dat asielzoekers tijdens hun eerste jaren in Nederland meerdere keren worden herplaatst naar andere aanmeldings- en asielzoekerscentra. Dit kan tot verstoringen leiden voor het onderwijs, sociale netwerk en algemene integratieproces van het kind.

Voor zover het betrekking heeft op volwassenenonderwijs, staat het Nederlandse integratiesysteem toe dat houders van een verblijfsvergunning hun studie afronden terwijl ze werken in een poging duurzame zelfvoorziening aan te moedigen. Afhankelijk van het onderwijsniveau kan er aan houders van een verblijfsvergunning worden gevraagd het Nederlandse integratie-examen te doen voordat ze met hun studie beginnen. Omdat veel universiteiten in Nederland cursussen in het Engels aanbieden, hebben migranten misschien geen bepaald niveau van de Nederlandse taal nodig om te voldoen aan de toelatingseisen.

In het geval van hervestigde vluchtelingen wordt hun ambitie en capaciteit om te studeren in Nederland voorafgaand aan hun aankomst bepaald om de toelating tot de geschikte onderwijsinstelling makkelijker te maken. Het kan maanden duren om administratieve stappen zoals de validatie van kwalificaties, toegang tot studiefinanciering, toelatingsprocedures en overbruggingsklassen te verwerken. Hoe sneller er dus afspraken kunnen worden gemaakt, hoe makkelijker het voor vluchtelingen is om bij aankomst met onderwijs te beginnen of dit te hervatten. Omgekeerd is voor asielzoekers ouder dan 18 jaar (bijna altijd) een verblijfsvergunning vereist om zich formeel in te schrijven voor onderwijs. In tegenstelling tot hervestigingsdossiers, die over het algemeen sneller gaan, moeten asielzoekers vaak maanden tot jaren wachten om hun verblijfsvergunning veilig te stellen. Vervolgens moeten ze de administratieve stappen doorlopen om Nederlands te leren, hun buitenlandse kwalificaties te valideren, overbruggingscursussen te volgen en te voldoen aan toelatingscriteria.

Roemenië

Het krijgen van toegang tot onderwijs kan een serieuze uitdaging zijn voor mensen in Roemenië, vooral voor kansarme groepen. Statistieken laten zien dat de cijfers voor het aanmelden voor scholen afnemen als de leeftijd toeneemt. Gemiddeld gaat 4 procent van degenen die de wettelijke leeftijd hebben om naar school te gaan, niet naar school, meestal door armoede (Mosora and Mosora, 2013).

Het nationale onderwijssysteem bestaat uit geautoriseerde of gecertificeerde openbare, particuliere en confessionele onderwijsinstellingen.

IBZ's met een verblijfsvergunning in Roemenië hebben onbeperkt toegang tot alle school- en educatieve activiteiten, waaronder beroepsopleiding en beurzen.

Provinciale inspectiediensten voor scholen organiseren Roemeense taalcursussen voor alle migranten die legaal in het land wonen. Aan het einde van de voorbereidende taalcursus evalueert een commissie benoemd door het Ministerie van Nationaal Onderwijs het bereikte niveau en verstrekt gratis een taalcertificaat. De cursussen kunnen ook door NGO's of andere instellingen worden georganiseerd voor het bieden van assistentie voor migranten (bijv. internationale organisaties, universiteiten).

Houders van internationale bescherming hebben toegang tot alle vormen van onderwijs onder dezelfde, door de wet bepaalde voorwaarden als Roemeense staatsburgers.⁶ Als ze zich aanmelden voor het integratieprogramma dat gecoördineerd wordt door de Algemene Inspectie voor Vreemdelingenzaken (GII), hebben ze toegang tot Roemeense taalcursussen en oriëntatiesessies.

De belangrijkste uitdagingen die zijn geïdentificeerd in het toetsen van het educatieve systeem zijn omslachtige bureaucratische procedures, taalbarrières, erkenning van diploma's en/of leercertificaten, gebrek aan materiële hulpbronnen, wat meer dan ooit relevant is vanwege de COVID-19-pandemie en culturele verschillen.

⁶ Informatie is beschikbaar op de officiële website <https://igi.mai.gov.ro/en/>.

Slovenië

In Slovenië hebben alle kinderen, ongeacht hun migratiestatus, het recht om ingeschreven te worden in lager- en basisonderwijs onder dezelfde voorwaarden als Sloveense staatsburgers.

Slovenië heeft verschillende belangrijke documenten ontwikkeld voor de inclusie van migrantenkinderen via educatie. Hierin definiëren de Richtlijnen voor de integratie van migrantenkinderen in kleuterscholen en scholen een “inclusieve benadering voor de uitvoering van het recht op onderwijs voor migrantenkinderen voor hun succesvolle integratie en bijdrage aan een interculturele samenleving”. De wet inzake kleuterscholen noemt niet specifiek IBZ's, maar vermeldt dat voorschools onderwijs moet worden uitgevoerd volgens de principes van gelijke mogelijkheden voor alle kinderen en ouders, waarbij rekening wordt gehouden met verschillen onder kinderen, het recht om te kiezen en het recht om anders te zijn.⁷

Bij aankomst in Slovenië kunnen migrantenkinderen, naast het reguliere programma, toegang krijgen tot extra taal- en leerondersteuning. De *Regels inzake normen en standaarden voor de implementatie van educatieve programma's* in het voortgezet onderwijs (2010) stelt de verplichting vast voor middelbare scholen om Sloveense taalcurricula te organiseren die gefinancierd worden door het Ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Sport. Voor middelbare scholieren worden alleen de eerste twee jaar van hun onderwijs in Slovenië taalcurricula aangeboden.

Voor wat betreft asielzoekers en hun toegang tot onderwijs hebben asielzoekers en kinderen volgens het AIDA-rapport niet te maken met aanzienlijke obstakels bij toegang tot lagere scholen. Asielzoekers voldoen echter zelden aan de formele criteria om zich in te kunnen schrijven voor de middelbare school. Om deze reden heeft het Sloveense instituut voor volwassenonderwijs het programma “*Geletterdheid in Slovenië voor volwassen sprekers van andere talen met een bijdrage voor asielzoekende kinderen tussen 15 en 18 jaar*” aangenomen voor het bevorderen van hun inclusie in schoolprogramma's voor volwassenen. Volgens MIPEX-bevindingen ontvangen migrantengezinnen en scholen weinig ondersteuning voor het bevorderen van sociale integratie van migrantenpupillen (MIPEX, 2020).

Het Sloveense onderwijssysteem heeft talrijke richtlijnen en op maat gemaakte initiatieven ontwikkeld voor het aanpakken van de barrières waar IBZ's mee te maken hebben bij toegang tot onderwijs. Terwijl er diverse goede praktijken zijn, blijven de grootste uitdagingen het gebrek aan een geïntegreerde institutionele benadering, financiering en een verspreiding van goede praktijken in het land.

⁷ Artikel 3, wet inzake kleuterscholen, <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO447>, niet-officiële Engelse vertaling: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Zakonodaja/EN/Kindergarten-act_ZVrt_EN_16-04-2019.pdf.

Spanje

Onderwijs wordt erkend als een fundamenteel recht door de Spaanse grondwet (art. 27) en als constitutief voor vrijheid, gelijkheid en democratie. Organische wet 2/2009 inzake de rechten en vrijheden van buitenlanders in Spanje en hun maatschappelijke integratie verwijst expliciet naar toegang tot onderwijs als onderdeel van “maatschappelijke integratie van immigranten via transversaal beleid gericht op alle staatsburgers.” Alle buitenlanders onder de 18 hebben toegang tot verplicht en gratis basisonderwijs. Daarnaast heeft elke migrant-ingezetene in Spanje toegang “tot de

andere post-verplichte educatieve fasen, voor het verkrijgen van de bijbehorende kwalificaties en voor systeem van openbare beurzen onder dezelfde voorwaarden als Spanjaarden.”

Onderwijs en maatschappelijk beleid zijn bevoegdheden van de autonome gemeenschappen, die verantwoordelijk zijn voor hun ontwerp, implementatie en evaluatie. Maatschappelijke organisaties en de particuliere sector, vooral bedrijven, hebben ook een speciale rol in het garanderen van toegang tot onderwijs.

De nieuwste gegevens verstrekt door het Spaanse nationale instituut voor de statistiek (INE) over onderwijs en migratie gaan terug tot 2016. In het primaire en secundaire onderwijs waren in totaal 716.736 buitenlandse studenten aangemeld, wat 16 procent van de buitenlandse bevolking vertegenwoordigt. In hetzelfde jaar toonde een onderzoek, over educatieve activiteiten en door dezelfde organisatie uitgevoerd, aan dat 3.241.404 buitenlanders in Spanje hebben aangegeven in de afgelopen 12 jaar educatieve activiteiten te hebben uitgevoerd (INE, 20).

Bevordering van meer inclusief onderwijsbeleid en-praktijken voor IBZ's in Europa

Includ-EU-landen hebben een breed spectrum aan initiatieven gestart die gericht zijn op het versterken van de toegang tot en participatie van IBZ's in het onderwijs. Maatregelen omvatten capaciteitsvorming gericht op docenten en schoolcomités, extra taaltraining, acties gericht op het vormen van wederzijds vertrouwen inclusief mentorschap en steun onder leeftijdgenoten, ontwikkeling van vaardigheden en projecten die voorzien in specifieke leerbehoeften. Belangrijk is dat elk initiatief een praktisch voorbeeld geeft hoe het mogelijk is positieve stappen te zetten richting meer inclusieve en diverse nationale onderwijssystemen waar zowel IBZ-studenten als de samenleving in het algemeen van kunnen profiteren.

1. Interculturele capaciteitsopbouw en training voor leerkrachten

Terwijl alle Includ-EU-landen maatregelen hebben ingesteld om het verplicht onderwijs inclusiever te maken, toont de praktijk aan dat de volledige uitvoering van deze maatregelen een uitdaging blijkt te zijn. Docenten en schoolpersoneel worstelen met beperkte gespecialiseerde training en praktische richtlijnen voor wat betreft het beheren van interculturele communicatie en het garanderen dat verschillen geen bron van conflicten worden. Pedagogen hebben ook te maken met verschillende belemmeringen aangezien ze moesten leren zich aan te passen om te voldoen aan de psychosociale behoeften van kinderen wiens levens zijn ontworteld door crisissituaties terwijl ze er tegelijk voor moeten zorgen dat de andere studenten helpen een gastvrije klasomgeving te vormen.

1 © Kampus PRODUCTION / pexels.com

Om te kunnen reageren op deze uitdagingen hebben Includ-EU-landen capaciteitsvormende initiatieven ontwikkeld, gericht op docenten en schoolgemeenschappen. Door deze initiatieven profiteert onderwijspersoneel van specifieke training over het betrekken van studenten met cultureel diverse achtergronden en kunnen zij hen helpen hun potentieel te ontwikkelen. Schoolpersoneel kan beter worden uitgerust om te voldoen aan de specifieke behoeften van IBZ-studenten door het deelnemen aan professionele ontwikkeling en training die hen kan voorzien van relevante vaardigheden en hulpmiddelen die de sociale contacten op school kunnen verbeteren en het programma kunnen afstemmen op de leerbehoeften van de IBZ's. Belangrijk is dat deze interculturele trainingsinitiatieven gunstig zijn voor de hele schoolgemeenschap en inclusievooruitzichten op de lange termijn versterken door pogingen om de effecten van materiële problemen of beperkte ondersteuningsnetwerken op de toekomstige mogelijkheden voor IBZ's te verminderen.

Goede praktijken in één oogopslag

Scholen voor Iedereen – Vormen van inclusieve scholen via docententraining - Griekenland

Uitvoerende partij(en): European Wergeland Centre, Grieks Ministerie van Onderwijs en Religieuze Zaken, Raad van Europa

Het project Scholen voor Iedereen richt zich erop te garanderen dat Griekse scholen inclusief en gastvrij zijn voor iedereen. Via dit project ontvangen schoolhoofden, docenten en gezinnen gespecialiseerde training om nieuwe manieren te leren voor het versterken van een stimulerende en inclusieve leeromgeving.

De training biedt schoolpersoneel en gezinnen van studenten de instrumenten, vaardigheden en het vertrouwen om conflicten te beheren en om te gaan met intolerantie, discriminatie, racisme en haat zaaien. Tijdens het schooljaar worden schoolteams bestaande uit schoolhoofden, docenten en vertegenwoordigers van ouders getraind en begeleid door ervaren trainers. De hele school neemt deel aan workshops en andere activiteiten.

Belangrijk is dat het project zich richt op de hele schoolgemeenschap en niet alleen het onderwijspersoneel. Dit kenmerk draagt bij aan de verspreiding van kennis en beste praktijken in de hele schoolgemeenschap. Via gerichte capaciteitsvorming draagt het project ook bij aan het doorbreken van negatieve stereotypen waar IBZ's in de schoolomgeving mee te maken hebben.

Het project Scholen voor Iedereen werd geïmplementeerd onder het lokale ontwikkelings- en armoedeverminderingprogramma door het European Wergeland Centre (EWC), onder toezicht van het Ministerie van Onderwijs en Religieuze Zaken en met de ondersteuning van het Institute of Educational Policy (IEP).

Reageren op de “Uitdagingen van intercultureel samenleven” - Slovenië

Uitvoerende partij(en): Instituut voor Psychologische Voorlichting en Educatieve Ontwikkelingsprojecten (ISA-instelling) en consortium van basis- en middelbare scholen

Het doel van het project “Uitdagingen van intercultureel samenleven” is het verbeteren van de vaardigheden van onderwijsmanagers en -professionals, om ervoor te zorgen dat het Sloveense onderwijssysteem inclusief en gastvrij is voor kinderen met verschillende achtergronden. Het project biedt praktische oplossingen voor de noodzaak van een systematisch werkprogramma voor IBZ-kinderen en het gebrek aan reguliere monitoring van activiteiten in het Sloveense onderwijssysteem.

Activiteiten omvatten schoolvoorlichtingsdiensten, intensieve cursussen van het Sloveens als tweede taal, workshops voor het verbeteren van het schoolklimaat, continu onderwijs van ervaren beoefenaars - didactiek, monitoring van kennis en toetsingsmethoden van de studenten.

Docenten fungeren als richtpunten en hebben de leiding over het vormen van netwerken met andere ouders en andere lokale organisaties. Dit is de sleutel tot het succes van het project, samen met de op maat gemaakte leermethoden en formele en informele onderwijsactiviteiten die aangeboden worden door de scholen.

Aula Intercultural – Diverse klaslokalen - Spanje

Uitvoerende partij(en): Vakbond - UGT

De arbeidsvakbond UGT (Unión General de Trabajadores) besloot de trainingsbehoeften van docenten voor migratie en intercultureel management aan te pakken voor het verbeteren van interacties met hun studenten.

Hiervoor heeft de UGT het Interculturele Klaslokaal ontwikkeld, een platform over interculturaliteit, met speciale nadruk op migratiekwesties. Het platform biedt inhoud over diversiteitsmanagement en interculturaliteit in Spanje, faciliteiten met trainingsactiviteiten voor docenten, professoren en pedagogen en bevordert de uitwisseling van kennis binnen de onderwijsgemeenschap.

Het platform heeft meer dan één miljoen gebruikers die de website jaarlijks bezoeken en een nieuwsbrief met ongeveer 4.000 leden. Gebruikers komen naast Spanje uit Peru, Argentinië en Mexico.

Het project wordt gefinancierd door het Directoraat-generaal Migratie, Ministerie van Inclusie, Sociale Zekerheid en Migratie (MISSM) en medegefinancierd door het fonds voor asiel, migratie en integratie (AMIF). Naast de UGT als implementerend orgaan nemen onderwijscentra, schoolbesturen, NGO's en particuliere partijen ook deel aan trainingssessies, uitwisseling van kennis en verspreidingsactiviteiten.

Aula Intercultural heeft succes opgeleverd bij het vormen van netwerken, aanmoedigen van participatie uit andere landen, bieden van diverse perspectieven over intercultureel management, creëren van bewustzijn en het detecteren van nieuwe onderwijsbehoeften.

2. Taal

2 © Katerina HOLMES / pexels.com

IBZ's hebben een schat aan taalvaardigheden uit hun thuislanden. Desondanks blijven een laag vaardigheidsniveau in de taal van het gastland en linguïstische barrières gelijke toegang tot onderwijs en daaropvolgende opleiding en werkgelegenheid belemmeren. Naast dat de barrières een kort termijneffect op leren hebben, hebben ze daarnaast ook gevolgen op lange termijn voor het onderwijs en werk van de IBZ's, met gevolgen voor bredere sociale inclusie en welzijn.

Om deze reden is het cruciaal te garanderen dat IBZ-studenten toegang hebben tot adequate taaltraining als voorbereiding voor toegang tot het onderwijssysteem en de arbeidsmarkt met gelijke voorwaarden als andere leeftijdgenoten in het gastland. Daarnaast moeten programma's voor het leren van de taal voortbouwen op

bestaande luister-, spreek-, lees- en schrijfvaardigheden in één of meer moedertalen van IBZ's en dan hun taalverwerving in de nieuwe taal van het gastland te bevorderen.

Goede praktijken in één oogopslag

Leren voor integratie - Vanaf dag één Italiaans leren - Italië

Uitvoerende partij(en): Regio Lombardije, in samenwerking met ANCI Lombardije en 34 andere partners (CPIA's, gemeenten, organisaties uit de derde sector)

“Leren voor integratie” (“Conoscere per integrarsi”) is een project ontwikkeld in Lombardije, Italië en wordt gefinancierd door het 2014-2020 fonds voor asiel, migratie en integratie.

Lombardije is de eerste Italiaanse regio wat betreft het aantal IBZ-inwoners, aanmeldfaciliteiten en diversiteit op het gebied van bestaande IBZ-gemeenschappen. Het is ook één van de regio's met het hoogste aantal aankomsten voor gezinshereniging. Om deze redenen is Italiaans leren als buitenlandse taal van cruciaal belang voor vroege inclusie op lokaal niveau.

Leren voor integratie richt zich op het bevorderen van de inclusie van IBZ's via Italiaans leren als tweede taal. De activiteiten richten zich vooral op sprekers met het niveau A1 en A2 en omvatten extra Italiaanse cursussen (georganiseerd door 19 CPIA's in Lombardije ondersteund door het regionale bureau voor scholen), ondersteunende diensten voor het faciliteren van aanwezigheid (bijv. babysitten, culturele bemiddeling), training van ambtenaren voor scholen en openbare diensten.

Pre-bachelor voor vluchtelingen – Voorbereiden voor studeren en werken - Nederland

Uitvoerende partij(en): UAF, Hogeschool Utrecht en AFAS

Pre-bachelor voor vluchtelingen is een opleiding van Hogeschool Utrecht sinds 2016. Naast de academische klassen ontvangen studenten bijles in de Nederlandse taal en praktische opleiding om zich aan te passen aan het Nederlandse universiteitssysteem. Sociale vaardigheden en interculturele competenties zijn ook opgenomen in het programma. Een mentorprogramma koppelt deelnemers aan andere studenten in hun eerste, tweede of derde jaar op school ten gunste van de ontwikkeling van persoonlijke sociale netwerken.

De aangeboden taalopleiding binnen het programma voldoet aan de vereisten van het verplichte integratie-examen om het Nederlandse staatsburgerschap te krijgen. De cursus is intensief en kan niet worden gecombineerd met een volledige baan. Om deze reden hebben studenten recht op sociale uitkeringen om het levensonderhoud tijdens de studie te kunnen bekostigen.

Het programma Pre-bachelor werd ontwikkeld door samenwerking tussen Hogeschool Utrecht in Utrecht, de gemeente Utrecht, AFAS Software stichting en de UAF. Houders van internationale bescherming zijn geselecteerd om deel te nemen aan het programma door de UAF, terwijl het project wordt aangeboden door Hogeschool Utrecht.

Het programma richt zich op het bieden van een betrouwbaar en duurzaam pad om kwalificaties te krijgen en met succes verplichte integratievereisten te voltooien.

MyRO – Het bouwen van een regionaal netwerk voor migrantenintegratie - Roemenië

Uitvoerende partij(en): De Internationale Organisatie voor Migratie (IOM), Wereldwijde hulporganisatie, AIDRom – De Oecumenische Vereniging van Kerken in Roemenië

Het regionale netwerk voor migrantenintegratie in Roemenië – MyRO richt zich op het mogelijk maken van de sociaaleconomische inclusie van houders van internationale bescherming en andere IBZ's woonachtig in regio 6 (Giurgiu, Calarasi, Ialomita, Teleorman, Olt en Dolj) via op behoeften gebaseerde geïntegreerde assistentie.

De behoefte aan extra instrumenten voor het ondersteunen van het leerproces is het resultaat van een proces waarbij de behoeften beoordeeld worden uitgevoerd in het kader van andere integratieprojecten en dat geïmplementeerd is door de IOM en partners in de afgelopen drie jaar.

3. Opbouwen van wederzijds vertrouwen

Initiatieven die uitsluitend gericht zijn op IBZ-studenten lopen het risico omgevingen te vormen waar IBZ's worden afgescheiden, gestigmatiseerd en geïsoleerd van de rest van de leergemeenschap. Deze onbedoelde consequenties hebben ingrijpende gevolgen voor de mentale gezondheid en het welzijn van IBZ's. Uiteindelijk hebben isolatiegevoelens ook invloed op hun prestaties op school en hun vermogen om goed te gedijen in het gastland.

Als alternatief zijn activiteiten die wederzijdse uitwisselingen en vertrouwen faciliteren cruciaal voor het bevorderen van grotere sociale cohesie door middel van onderwijs door echt participatief en wederzijds nuttig te zijn, voor IBZ's en leden van de lokale gemeenschap. De volgende projecten nemen belangrijke stappen in de richting van het vergemakkelijken van nuttige maatschappelijke vermenging onder IBZ's en

3 © August DE RICHELIEU / pexels.com

gastgemeenschappen door het tonen van hoe schoolgemeenschappen een vitale rol kunnen spelen bij het vergemakkelijken van impactvolle ontmoetingen en uitwisseling van kennis waardoor in de loop der tijd sterkere positieve sociale relaties kunnen worden ontwikkeld.

In het bijzonder worden initiatieven voor ondersteuning tussen leeftijdgenoten en mentoring benadrukt als nuttige manieren van het opbouwen van wederzijds vertrouwen, het vermijden van stigmatisatie en het garanderen van een soepelere integratie-ervaring.

Goede praktijken in één oogopslag

Mentorship II - Ondersteuning tussen leeftijdgenoten om het universiteitsleven te starten - Italië

Uitvoerende partij(en): IOM, de Conferentie van Italiaanse universiteitsrectoren (CRUI) en een netwerk van 10 Italiaanse universiteiten (Università di Roma La Sapienza, Università degli Studi di Padova, Università di Napoli L'Orientale, Università di Pisa, Università degli Studi di Bari Aldo Moro, Università degli Studi di Torino, Università di Milano Bicocca, Università degli Studi di Sassari, Università degli Studi di Palermo, Università della Calabria)

Dit project is geïnspireerd op het Student Refugee Program (SRP) gepromoot door WUSC in Canada. Dit voorbeeld volgend, stelde de IOM een door jongeren geleide benadering voor met betrekking tot sociale cohesie door het bevorderen van mentorprogramma's in instellingen voor hoger onderwijs.⁸

Mentorprogramma's zijn gebaseerd op een benadering onder leeftijdgenoten. Studenten fungeren als 'mentors' en begeleiden andere studenten met een migratieachtergrond in hun traject volledige leden van de academische gemeenschap te worden en van de plaatsen waar ze toe behoren. Ook bieden ze hun internationale leeftijdgenoten administratieve, academische en sociale ondersteuning.

Het doel van het initiatief is het garanderen van betere institutionele betrokkenheid, het versterken van samenwerking met universiteiten, het stimuleren van de participatie van jongeren en het verbeteren van het communicatieproces waardoor een verandering in de algemene perceptie van migratie wordt gestimuleerd.

Mentorship II maakt deel uit van een dynamisch en regionaal kader waar instellingen voor hoger onderwijs aanzienlijke inspanningen hebben geleverd voor het ontvangen van nieuwkomers. Acties op dit gebied omvatten financiële ondersteuning, vereenvoudigde toelatingsprocedures, erkenning van kwalificaties, linguïstische en psychologische ondersteuning.

⁸ Het Italiaanse Ministerie van Binnenlandse Zaken sponsorde een studiebezoek aan Canada gehouden op 9-13 januari 2017 waar drie gemeenten integratiepraktijken uitwisselden met hun Canadese tegenhangers.

Refugees@campus – Nederland

Uitvoerende partij(en): Universitair Asiefonds (UAF), 27 Nederlandse onderwijsinstellingen

Refugees@campus (2016-2018) was een studentenmentor-initiatief geleid door de UAF. Het doel was begeleiding te geven aan hoogopgeleide vluchtelingen tijdens hun studie op een universiteit of instelling voor hoger onderwijs.

In drie jaar koppelde het initiatief bijna 500 studenten met een vluchtelingen- of asielachtergrond (mentees) met Nederlandse studentmentoren. De mentors waren verantwoordelijk voor het helpen van mentees bij het vinden van hun weg rond de campus en om Nederlands te oefenen. Van mentees werd verwacht dat zij hun mentor kennis laten maken met hun eigen cultuur. De koppeling werd gecoördineerd door het UAF en de onderwijsinstelling. Tijdens de duur van het mentorschap (6-9 maanden) was het projectpersoneel beschikbaar om vragen te beantwoorden of begeleiding te geven.

Refugees@campus stelde de volgende activiteiten voor:

- sociale activiteiten op en rond de campus voor het ontwikkelen van persoonlijke netwerken en ondersteuning van leeftijdgenoten;
- een opleidingsmodule over interculturele communicatie.

Tussen de zomer van 2016 tot 1 april 2018 werden 450 mentorschappen gestart op 27 onderwijsinstellingen in Nederland.

Een interne evaluatie door het UAF liet zien dat het initiatief het zelfvertrouwen en de taalvaardigheden van de mentees versterkte. Mentors gaven ook de leerwinst aan, vooral met betrekking tot coaching en interculturele communicatie/bewustzijn.

InterACT+ - Actieve participatie en integratie - Roemenië

Uitvoerende partij(en): Internationale Organisatie voor Migratie (IOM); AIDRom – De Oecumenische Vereniging van Kerken in Roemenië, Schottener Stichting – Sociale Dienst

Het doel van InterACT+ is het bijdragen aan de sociaaleconomische inclusie van houders van internationale bescherming en andere IBZ's in de Roemeense maatschappij.

Het InterACT+ team organiseert educatieve activiteiten voor migranten die legaal in Roemenië verblijven, zowel kinderen als volwassenen. De activiteiten omvatten, maar zijn niet beperkt tot, Roemeense taalcursussen, oriëntatiesessies, financiële educatie en inschrijven bij scholen. Speciale nadruk wordt gelegd op de empowerment van migrantenvrouwen, die ook deelnemen aan groepsvoorlichting en/of discussiesessies gehouden door de voorlichters.

Het project hanteert een gemeenschapsgerichte, participatieve benadering voor inclusie en lokale ontwikkeling. In dit opzicht bleek de ondersteuning van vrijwilligers en interculturele bemiddelaars uitermate nuttig om bruggen te bouwen tussen IBZ's en hun gastgemeenschap. Deze uitwisselingen kunnen ook de toetsing van leerbehoeften en de prioritering van lokale activiteiten praktisch ondersteunen.

InterACT+ wordt geïmplementeerd in nauwe samenwerking met de Algemene Inspectie voor Vreemdelingenzaken (GII) en wordt gefinancierd uit het fonds voor asiel, migratie en integratie (AMIF).

Culturele bemiddeling als brug tussen migrantengezinnen en scholen in Novo mesto – Project ontwikkeld binnen de dagopvang voor kinderen - Slovenië

Uitvoerende partij(en): vereniging voor ontwikkeling van vrijwilligerswerk Novo mesto (DRPD)

De dagopvang in Novo mesto biedt activiteiten voor kinderen, inclusief IBZ-kinderen, die het grootste deel vormen van de gebruikers. Het centrum biedt maatschappelijke en onderwijsprogramma's voor gezinnen, inclusief Sloveense taallessen en tolk- en culturele bemiddelingsdiensten. Het culturele bemiddelingsproject richt zich vooral op het brengen van culturele bemiddelaars naar lokale lagere scholen.

In het afgelopen decennium hebben lagere scholen in Slovenië te maken gehad met een aanzienlijke toename van het aantal Albanees sprekende leerlingen. Dankzij de aanwezigheid van een culturele bemiddelaar kan het leerproces beter reageren op de behoeften van deze kinderen, terwijl op hetzelfde moment stereotypen en het verminderen van spanningen worden aangepakt. Culturele bemiddeling kan ook het inclusieproces van IBZ-gezinnen in hun nieuwe lokale gemeenschappen vergemakkelijken.

Het project wordt gecoördineerd door de DRPD en de activiteiten worden uitgevoerd in vijf lagere scholen in Novo mesto. Er is ook een nauwe samenwerking met de gezinnen van IBZ-kinderen en met de maatschappelijke en zorginstellingen in Novo Mesto.

Het programma draagt bij aan het verbeteren van de schoolprestaties en ervaring van kinderen. Het ondersteunt ook het werk van de docenten met deze doelgroep, het opbouwen van vertrouwen en samenwerking met gezinnen. Daarnaast stelt het programma gezinnen in staat het Sloveense onderwijssysteem beter te begrijpen en het leggen van contacten met andere ouders.

4. Ontwikkeling interculturele vaardigheden

4 © cottonbro / pexels.com

Door IBZ-studenten en -gezinnen in staat te stellen bijkomende interculturele vaardigheden te ontwikkelen voor toegang tot onderwijs kan hun algehele ervaring, net als hun vooruitzichten in het gastland, verbeteren. Hoewel de administratieve hindernissen en nieuwe onderwijssystemen uitdagend blijken te zijn voor nieuwkomers, tonen de volgende initiatieven hoe het mogelijk is toekomstige IBZ-studenten en hun gezinnen te stimuleren door hun interculturele vaardigheden te versterken en het verbeteren van toegang tot diensten in samenwerking met lokale dienstverleners, instellingen en particuliere organisaties.

Goede praktijken in één oogopslag

TEAMS (Empowermentacties voor migrantsysteem in Toscane) - Italië

Uitvoerende partij(en): onderwijsafdeling van het Ministerie van Onderwijs in de regio Toscane, in samenwerking met de regio Toscane en 7 scholen

TEAMS (Empowermentacties voor migrantsysteem in Toscane) stelt een geïntegreerd systeem van acties voor om toegang tot diensten voor IBZ's in Toscane te verbeteren. Het richt zich op het versterken van integratie via multiculturalisme, gelijke kansen en inclusieve sociaaleconomische ontwikkeling.

Eén van de acties richt zich op schooldiensten en stuurt het promoten van de schoolprestaties van jonge IBZ's aan net als de participatie van hun gezinnen. Voortbouwend op voorgaande projecten (bijv. "Scholen zonder grenzen") omvatten de algemene doelstellingen van TEAMS het volgende:

- het garanderen van het aanbod van een homogeen en kwalitatief adequate school in de regio;
- het ondersteunen van het proces van schoolinclusie in samenwerking met lokale dienstverleners;
- het ondersteunen van schoolprestaties en verminderen van de uitvalcijfers;

- het faciliteren van uitwisselingen tussen gezinnen en met onderwijsinstellingen;
- het bevorderen van een geïntegreerd systeem waarbij scholen, gezinnen, lokale gemeenschappen, entiteiten en particuliere maatschappelijke organisaties zijn betrokken;
- het creëren van stimulerende onderwijsprojecten en concrete groeimogelijkheden.

De acties van TEAMS zijn gestoeld op een kader van lokaal bestuur en particuliere maatschappelijke instellingen. Het is gebaseerd op co-planning, waarbij begunstigden en stakeholders zijn betrokken. Een technische werkgroep heeft de leiding over de algehele implementatie. Met name activeerde de middelbare school ISIS A. Gramsci-JM Keynes van Prato een netwerk van deelnemende scholen die aangewezen werden op basis van specifieke criteria voor het coördineren en monitoren van de implementatie van deze reeks aan activiteiten. Dit netwerk omvat ook aandacht voor jongeren en ontwikkelde het actieplan van de activiteiten in de zeven partnerscholen, inclusief oriëntatieprogramma's, zomerworkshops en ondersteuningsacties.

Theorie en praktijk op de basisschool Livada - Slovenië

Uitvoerende partij(en): Basisschool Livada

De Livada basisschool biedt innovatieve en inclusieve interculturele praktijken en onderwijsbenaderingen in Slovenië. Naast voorbereidende klassen heeft de Livada school 'inleidende' en 'vervolgcursussen', waar kinderen - naast het leren van Sloveens - praktische vaardigheden opdoen die hun inclusie bevorderen. Leerlingen kunnen ook extra individuele en/of groepsondersteuning krijgen.

Het project werd opgezet als antwoord op de behoefte aan extra Sloveense taallessen. Het ontwikkelde zich tot een innovatief lesprogramma om in te spelen op de uitdagingen waarmee TCN-kinderen worden geconfronteerd, zoals sociale uitsluiting en moeilijkheden om Sloveens te leren. De school ontwikkelde een model met twee niveaus voor de inschrijving van migrantenkinderen (vooral asielzoekende kinderen en kinderen met een zeer diverse taalachtergrond), waarbij in de eerste fase de nadruk ligt op taalvaardigheden, waarna de leerling in de tweede fase geleidelijk deelneemt aan reguliere lessen terwijl ze nog steeds taalondersteuning krijgt. Verder streeft de school ernaar om een gastvrije omgeving te creëren door middel van verschillende initiatieven.

Caixa Proinfancia programma - Spanje

Uitvoerende partij(en): Fundación CEPAIM – Fundación la Caixa

CaixaProinfancia biedt educatieve ondersteuning, schoolapparatuur, zomerkampen, educatieve workshops met gezinnen, voeding voor kinderen en hygiëne-ondersteuning, aankoop van brillen en hoortoestellen en psychologische ondersteuning.

De doelstellingen van het programma zijn:

- het promoten van de ontwikkeling van vaardigheden van kinderen en jongeren en hun gezinnen waardoor hun processen van sociale integratie en autonomie worden verbeterd;
- het promoten van de sociale en educatieve ontwikkeling van kindertijd en adolescentie in hun gezin, school en sociale context;

- het ontwikkelen en implementeren van een uitgebreid maatschappelijk en educatief actiemodel dat bijdraagt aan het verbeteren van de kansen voor maatschappelijke en educatieve ontwikkeling en hun gezinnen;
- het bijdragen aan de bewustwording en het mobiliseren van de gemeenschap voor de uitroeiing van armoede onder kinderen.

Het CaixaProinfancia programma werd ingesteld door de Fundación la Caixa in samenwerking met verschillende Spaanse universiteiten. CaixaProinfancia probeert de armoede onder kinderen en sociale uitsluiting met de ondersteuning van de Fundación CEPAIM en andere NGO's te verminderen. Het programma loopt in de Spaanse provincies Sevilla, Murcia, Ciudad Real en Valencia. Het project kan ook rekenen op de steun van de gemeenten.

Het programma omvat de participatie van CaixaProinfancia (Fundación la Caixa), regionale coördinatoren, NGO's, gemeenteraden, universiteiten en gezinnen.

5. Specifieke behoeften

Toegang tot onderwijs en het bereiken van sterke leerresultaten gebeurt niet altijd naadloos voor kinderen die in kansarme omstandigheden leven, geen netwerken hebben die door het gezin worden ondersteund of tot ondervertegenwoordigde groepen behoren.

Zoals het volgende voorbeeld suggereert, doen gegevens over uitvallen en aanwezigheid op scholen vermoeden dat sommige kindergroepen, zoals ongegeleide minderjarigen die in aanmeldcentra in Griekenland of Roma- en Sintikinderen in Nederland, behoefte hebben aan specifieke initiatieven gericht op het waarborgen dat zij de juiste toegang hebben tot formeel onderwijs.

Belangrijk is dat het aanpakken van de specifieke behoeften van IBZ-studenten kan worden bereikt door het verhogen van de aanwezigheid van ondervertegenwoordigde IBZ-groepen onder onderwijspersoneel/schoolbesturen en het waarborgen dat nationale beleidskaders empirisch zijn onderbouwd en rekening houden met de werkelijk bestaande behoeften

5 © Yan Krukov / pexels.com

Goede praktijken in één oogopslag

Training voor niet-formeel onderwijs voor pedagogen die werken in accommodatie-instellingen voor ongebeleide migrantenkinderen - Griekenland

Uitvoerende partij(en): eenheid voor integratie en ondersteuning van niet-begeleide minderjarigen - Speciaal secretariaat voor de bescherming van niet-begeleide minderjarigen - Grieks ministerie van migratie en asiel en ARSIS, ELIX, METADRASI, SOS-dorpen, gesponsorde docenten (Ανάδοχοι Εκπαιδευτικοί)

Pedagogen die in opvangcentra voor niet-begeleide minderjarige migranten werken, werden uitgenodigd voor een opleiding van zes maanden. Elke week werd een NGO met educatieve expertise en ervaring in het onderwijzen van IBZ-studenten uitgenodigd voor het houden van een workshop.

Het programma werd gestart als reactie op een algemeen gebrek aan capaciteit en homogene onderwijsmethoden in aanmeldcentra en problemen bij het aanmelden van kinderen voor formeel onderwijs.

Als onderdeel van de opleiding kregen pedagogen die werken met ongebeleide migrantenkinderen instrumenten om door de aanmeldingsprocedures, homogeen leermateriaal voor niet-formeel onderwijs, voorlichtingsmethoden voor studenten te gaan en platforms voor het uitwisselen van kennis en informatie.

Sinti en Roma werken aan inclusief onderwijs - Nederland

Uitvoerende partij(en): Nederlands Instituut Sinti en Roma (NISR), KPC Groep, onderwijsinstellingen (ROC's) en diverse gemeenten

Het project Sinti/Roma onderwijsassistentie in lagere scholen bood opleiding aan leden van de Sinti- en Roma-gemeenschap in Nederland om onderwijsassistenten te worden. Tussen 2005 en 2010 werden acht vrouwelijke deelnemers opgeleid op lagere scholen in verschillende gemeenten in de provincies Limburg en Noord-Brabant.

Dit initiatief was onderdeel van een groter overheidsprogramma, gericht op het verbeteren van de cijfers van aanwezigheid en deelname van Roma- en Sinti-kinderen in het Nederlandse onderwijs. De deelname- en aanwezigheidscijfers van Roma- en Sinti-kinderen zijn erg laag op Nederlandse onderwijsinstellingen. Dergelijke patronen worden versterkt door een gebrek aan vertegenwoordiging van minderjarigen in het personeel en besturen van scholen, wat leidt tot een negatieve spiraal van lage aanwezigheid van studenten. Roma- en Sinti-gemeenschappen zijn op grote schaal ondervertegenwoordigd in alle facetten van de Nederlandse maatschappij en in het overheidsbeleid wordt beperkt aandacht aan deze kwestie besteed.

Dit initiatief richtte zich op het verhogen van de cijfers voor deelname en aanwezigheid en het verhogen van de bewustwording van de gemeenschap richting de waarden van onderwijs door opleiding en begeleiding van leden van de gemeenschap om onderwijsassistenten te worden.

Deelnemers volgden één dag per week een docentenopleiding en voltooiden een stage op een lagere school met Roma- of Sinti-kinderen. Vervolgens volgden ze een voorbereidende cursus en werden gekoppeld aan een mentor voor de duur van het project. Zodra hun opleiding was afgerond, die drie tot vijf jaar duurde, afhankelijk van de eerdere ervaring van de deelnemers, bleven de deelnemers begeleiding ontvangen van externe onderwijsexperts en projectmanagers (Timmermans, 2016).

Vijf van de acht deelnemers voltooiden de opleiding waardoor ze gekwalificeerd waren om een baan te kunnen accepteren als onderwijsassistent. Een andere impact van het project was dat de aanwezigheids- en deelnamecijfers van Sinti- en Roma-leerlingen in de deelnemende provincies zijn verbeterd. Naast hun rol als onderwijsassistenten vertegenwoordigen de projectdeelnemers hun gemeenschap als rolmodellen voor kinderen en jeugd, naast het toegenomen bewustzijn van het belang van onderwijs binnen de grotere gemeenschap.

Bijdrage van Includ-EU aan inclusief onderwijs

De pandemie vergrootte het risico op uitsluiting, wat leidde tot slechte integratievooruitzichten voor migranten die geen of **bepaalde digitale vaardigheden** hebben. Het de mogelijkheid geven deze vaardigheden te verbeteren is cruciaal geworden voor sociale cohesie en het waarborgen van toegang tot openbare diensten en onderwijs.

In samenwerking met IOM Slovenië gaat het centrum voor volwassenonderwijs in Jesenice een **op maat gemaakt intercultureel capaciteit bouwend programma voor het versterken van de digitale vaardigheden van lokale migrantengemeenschappen** ontwikkelen en implementeren. Het project biedt ook taaltraining en praktisch advies voor toegang tot lokale diensten.

Groepsactiviteiten, inclusief workshops, vrijetijdsactiviteiten en individuele voorlichting, richten zich op het versterken van de digitale vaardigheden nodig voor hun deelname en inclusie. Het project werkt ook aan het gebruik van digitale diensten met betrekking tot sociale zekerheid, gezondheidszorg, bestuurlijke zaken, enz. Daarnaast krijgen deelnemers via het programma ook de kans Sloveens te oefenen en hun taalvaardigheden te verbeteren.

Dit pilotproject is ontworpen als antwoord op de groeiende behoefte van de lokale migrantenbevolking om toegang te hebben tot extra taal- en IT-lessen. Een ex-ante en ex-post toetsing van de digitale vaardigheden geeft belangrijke informatie over de feitelijke opleidingsbehoeften onder de migrantenbevolking. Belangrijk is dat zo'n soort toetsing niet eerder op lokaal niveau is uitgevoerd in Slovenië. Het pilotproject zal bijzonder innovatief zijn omdat het een empirisch onderbouwd antwoord zal bieden op de digitale kloof en taalkloof waarmee nieuwkomers worden geconfronteerd.

Voor het versterken van de participatie van migranten in de digitale gemeenschap en op hetzelfde moment het garanderen van de zichtbaarheid van projectactiviteiten, zullen de verhalen van projectdeelnemers worden gedeeld op de projectwebsite.

Het project zal daarom de vaardigheden en capaciteiten van stakeholders op lokaal niveau versterken en inclusie en cohesie vergemakkelijken, in lijn met het gezamenlijke wereldwijde initiatief inzake diversiteit, inclusie en sociale cohesie (DISC-initiatief) van de IOM.

Conclusies

Onderwijs is een **universeel mensenrecht** en een **voorwaarde voor empowerment**. Kwaliteitsonderwijs genereert verrijkende voordelen omdat studenten hierdoor weerstand op kunnen bouwen, hen voor te bereiden deel te nemen aan dynamische samenlevingen en ze te stimuleren hun volledig potentieel te bereiken. Als lidstaten vooruitgang willen boeken in de richting van het bereiken van de duurzame ontwikkelingsdoelstelling (SDG) 4: “Het garanderen van inclusief en rechtvaardig kwaliteitsonderwijs en het bevorderen van levenslange leerkansen voor iedereen”, moet rekening worden gehouden met de educatieve behoeften van IBZ’s.

Wanneer IBZ-studenten en studenten van de gastgemeenschap de kans hebben op gelijkwaardig niveau succesvol te zijn in nationale onderwijssystemen, worden samenlevingen samenhangender en productieve ruimtes die grotere acceptatie en welzijn voor iedereen opleveren.

Hoewel er concrete stappen zijn genomen om onderwijssystemen inclusiever te maken, blijkt **toegang tot en deelname aan participatie en leren** voor IBZ’s in Includ-EU-landen een uitdaging te zijn. IBZ-leerlingen – zowel kinderen als volwassenen – en hun gezinnen hebben te maken met aanzienlijke uitdagingen als het gaat om het zoeken naar deelname aan formeel onderwijs, inclusief culturele barrières, sociaaleconomische problemen en bestuurlijke en wettelijke hindernissen.

Om IBZ’s volledig sterker te maken en te profiteren van culturele diversiteit, is het belangrijk maatregelen te nemen die de problemen van migranten en hun kinderen met betrekking tot **persoonlijke leren en leren op afstand** aan te pakken.

In deze briefing suggereert het overzicht van goede praktijken inzake toegang tot onderwijs in de Includ-EU-doellanden de volgende beleidsprioriteiten:

- ⇒ **het versterken van interculturele docentenopleiding en capaciteitsvorming:** toegang tot onderwijs is niet voldoende als het geen kwaliteitsonderwijs is waardoor IBZ-studenten hun potentieel kunnen ontwikkelen. Om deze reden is het belangrijk docenten en schoolbesturen de noodzakelijke instrumenten te bieden om te voldoen aan de leerbehoeften en aspiraties van de studenten, vooral in multiculturele contexten;
- ⇒ **het bieden van extra taaltraining** aan IBZ’s in een vroeg stadium om de gevolgen op lange termijn van verschillen in taalniveau te beperken voor hun toekomstige opleidings- en werkmogelijkheden en voor hun welzijn en participatie in de samenleving;
- ⇒ **het stimuleren van initiatieven die participatie en wederzijds vertrouwen versterken:** hoewel educatieve ondersteuning gericht op IBZ’s een risico op stigmatisering en isolatie met zich meebrengt, bevorderen participatie-initiatieven en programma’s voor leeftijdgenoten onder elkaar meer vertrouwen en betrokkenheid bij het studentenleven en culturele activiteiten;
- ⇒ **het bieden van mogelijkheden voor het ontwikkelen van bijkomstige interculturele vaardigheden die toegang tot onderwijs verbeteren:** IBZ-studenten en hun gezinnen kunnen profiteren van informatie en opleiding hoe te navigeren door nieuwe onderwijs- en bestuurlijke systemen in coördinatie met lokale dienstverleners en ondersteunende netwerken;

- ⇒ **het aanpakken van specifieke onderwijsbehoeften van kansarme en ondervertegenwoordigde groepen van IBZ's**, vooral onbegeleide minderjarigen, degene die verblijven in geïsoleerde aanmeldingscentra of niet-stedelijke gebieden en Sinti en Roma. Om te garanderen dat ze effectieve toegang tot formeel onderwijs hebben, is het essentieel te garanderen dat ze worden vertegenwoordigd in het onderwijssysteem en dat er rekening wordt gehouden met hun effectieve leeromstandigheden in het reguliere onderwijsbeleid;
- ⇒ **het garanderen van voortdurend leren van alle kinderen en leerlingen via IT-opleiding en het verstrekken van digitale apparatuur**: voor het ondersteunen van de overgang en aanpassing naar digitale opleiding en onderwijssystemen is het essentieel te garanderen dat alle kinderen en leerlingen adequate toegang hebben tot e-learning instrumenten/apparaten en opleidingsactiviteiten om hun IT-vaardigheden te verbeteren.

Bibliografie

- AIDA, 2021. *Landrapport: Griekenland*. Beschikbaar op ecre.org/aida-2020-update-greece. Bekeken op 10 februari 2022.
- Avance-Impact, 2018. *Leefomstandigheden van kinderen in azc's*. Beschikbaar op www.unicef.nl/files/Kindinazc-samenvatting-onderzoek-2018.pdf. Bekeken op 10 februari 2022.
- ELSTAT, 2019. Beschikbaar op www.statistics.gr/en/statistics/pop. Bekeken op 10 februari 2022.
- Europese Commissie, 2022. *Oekraïne: Commission proposes temporary protection for people fleeing war in Ukraine and guidelines for border checks*. Beschikbaar op ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_1469. Bekeken op 4 maart 2022.
- European Education and Culture Executive Agency, 2018. *The European higher education area in 2018: Bologna Process implementation report*. Beschikbaar op data.europa.eu/doi/10.2797/63509. Bekeken op 10 februari 2022.
- INE, 2017. *Encuesta sobre la participación de la población adulta en las actividades de aprendizaje*. Beschikbaar op www.ine.es/dyngs/INEbase/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736176759&menu=resultados&secc=1254736195625&idp=1254735573113. Bekeken op 10 februari 2022.
- IOM, 2019. *Higher Education for Third Country National and Refugee Integration in Southern Europe . TandEm - Towards Empowered Migrant Youth in Southern Europe*.
- MIPEX, 2020. Slovenië. Key Findings. Beschikbaar op www.mipex.eu/slovenia. Bekeken op 10 februari 2022.
- MIUR, 2019. *Students without Italian citizenships, 2017/18*. Beschikbaar op www.miur.gov.it/documents/20182/250189/Notiziario+Stranieri+1718.pdf/78ab53c4-dd30-0c0f-7f40-bf22bbcedfa6?version=1.2&t=1562937526726. Bekeken op 10 februari 2022.
- Mosora M. and C. Mosora, 2013. *"The Access to Education in Romania. A Regional Study"* *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, Vol. 93, pp. 915-920.
- OECD, 2020a. *What is the impact of the COVID-19 pandemic on immigrants and their children?* Beschikbaar op www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/what-is-the-impact-of-the-covid-19-pandemic-on-immigrants-and-their-children-e7cbb7de. Bekeken op 10 februari 2022.
- OECD, 2020b. *Learning remotely when schools close: How well are students and schools prepared? Insights from PISA*. Beschikbaar op read.oecd-ilibrary.org/view/?ref=127_127063-iiwm328658&title=Learning-remotely-when-schools-close. Bekeken op 10 februari 2022.
- OECD, 2021a. *International Migration Outlook*. Beschikbaar op www.oecd.org/migration/international-migration-outlook-1999124x.htm. Bekeken op 10 februari 2022.

- OECD, 2021b. *Education GPS. Migrant background*. Beschikbaar op gpseducation.oecd.org/revieweducationpolicies/#!node=41750&filter=all. Bekeken op 4 maart 2022.
- Simopoulos G. and A. Alexandridis, 2019. *Refugee education in Greece: integration or segregation? Forced Migration Review Vol. 60*. Beschikbaar op www.fmreview.org/sites/fmr/files/FMRdownloads/en/education-displacement/FMR60_Education_2019.pdf. Bekeken op 10 februari 2022.
- Timmermans R., 2011. *Sinti Scholen zich voor Onderwijs: Evaluatie van het project Opleiding Sinti tot Onderwijsassistent 2005 – 2010*. KPC Groep. Beschikbaar op www.owrs.nl/wp-content/uploads/2017/03/Sinti_scholen_zich_voor_onderwijs_internet-1.pdf. Bekeken op 10 februari 2022.
- Timmermans R., 2016. *Onderwijs aan kinderen van woonwagenbewoners, Roma en Sinti: Monitor Primair Onderwijs 2014-2015*. KPC Groep. Beschikbaar op www.owrs.nl/wp-content/uploads/2017/03/Monitor-owrs-rapport-2012-2013.pdf. Bekeken op 10 februari 2022.
- UNESCO, 2020. *COVID-19 Educational Disruption and Response*. Beschikbaar op en.unesco.org/news/covid-19-educational-disruption-and-response. Bekeken op 10 februari 2022.
- UNESCO, 2022. *Oekraïne: UNESCO's response to children's education needs*. news.un.org/en/story/2022/03/1115122. Bekeken op 4 maart 2022.

Includ-EU

Onderwijs

The project is funded by the Asylum, Migration and Integration Fund of the European Union

Generalitat de Catalunya
Departament d'Igualtat
i Feminismes

GEMEENTE TILBURG

REGION OF CRETE
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ

anci
toscana

www.inclueu.eu

Dit project wordt gefinancierd door het AMIF-fonds van de Europese Unie